

SPQR & GLADIATOREN, HELDEN VAN HET COLOSSEUM Museum Het Valkhof

Museumopdrachten bij SPQR Latijn

ROUTE 3

Uitgeverij Staal & Roeland i.s.m. Museum Het Valkhof
Antoinette van Duijn - september 2016

museum | het | valkhof | nijmegen

kunst en
archeologie

STAAL & ROELAND

SPQR & GLADIATOREN

Op de website van Museum Het Valkhof in Nijmegen staat te lezen:

GLADIATOREN, HELDEN VAN HET COLOSSEUM

Gladiatoren worden vaak afgeschilderd als woeste kerels die leefden om te vechten en van wie velen snel en gruwelijk aan hun eind kwamen in de Romeinse amfiteaters. Dit op en top Romeinse fenomeen wordt in deze tentoonstelling van alle kanten belicht.

Er zijn bijzondere vondsten te zien uit het grootste Romeinse amfiteater ter wereld: het Colosseum in Rome. Duizenden gladiatoren en dieren traden daar op. Tal van voorwerpen uit gerenommeerde Europese musea, getuigenissen uit de Romeinse tijd en uitkomsten van recent onderzoek vertellen het verhaal van de gladiatoren.

Dat verhaal is genuanceerder dan het beeld van de vechtende en stervende filmheld. Gladiatoren leefden onder een ijzeren discipline. Zij trainden als topsporters en leefden tussen de vrees voor het einde en de hoop op roem, rijkdom en vrijheid. In Romeinse ogen vertegenwoordigden zij belangrijke waarden: moed, zelfopoffering en vechtlust. Verklaart dat het grote succes van de gladiatorenspelen? Of hielden de Romeinen gewoon van veel sensatie en van bloed?

Bekijk nu de trailer van de tentoonstelling: https://youtu.be/Qkv1WvoGr_4

SPQR GLADIATOREN VERVOLGOPDRACHT

DOEL -> Je bereid je voor op je bezoek aan de expositie: Gladiatoren, helden van het Colosseum in Museum Het Valkhof in Nijmegen. Kies in overleg met je docent en klasgenoten alvast een vervolgo opdracht die je gaat maken na het bezoek aan de expositie.

Product ingezonden brief; essay; debat
Tijdsduur 1 uur
Locatie klas
Nodig pen en papier/schrift;
Bronnen SPQR Tekstboek Thema 2; (zo nodig) bijlage; expositie Gladiatoren

BESCHRIJVING

OPDRACHT 1

product **ingezonden brief (individueel)**
werkwijze De spelen in het amfitheater waren erg populair onder de Romeinen. Toch was er ook kritiek.
 Schrijf - als Romein - op basis van de informatie uit de expositie, SPQR Thema 2 en bijlage 1, de brief van de filosoof Seneca, een kritische, ingezonden brief naar de krant¹.

OPDRACHT 2

product **essay (individueel)**
werkwijze De spelen in het amfitheater waren erg populair onder de Romeinen. Waarom was dat zo? Op basis van de informatie uit de expositie, SPQR Thema 2 en bijlage 1, de brief van de filosoof Seneca, schrijf je een essay waarin je probeert een verklaring te geven voor de populariteit van deze spelen. Waren de Romeinen in dit opzicht barbaars of niet? En hoe zit het met ons? Hebben wij ook nu nog vergelijkbare activiteiten?

Opdracht 3

product **debat (groepsopdracht)**
werkwijze De spelen in het amfitheater waren erg populair onder de Romeinen. Toch was er ook in de oudheid al kritiek.
 Deel de klas in twee groepen: een groep is voor de afschaffing van de spelen en de andere tegen. Houd het debat.

¹ Sinds het consulaat van Julius Caesar in 59 v.Chr. werden de (Acta) Diurna (lett.: dagelijks gebeurtenissen) gepubliceerd, de officiële staatskrant in het Romeinse Rijk. Het woord 'journaal' is van Diurna afgeleid.

Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Acta_diurna

SPQR & GLADIATOREN

BIJLAGE

De **Epistulae Morales ad Lucilium** (*Brieven aan Lucilius*) zijn de brieven die de Romeinse filosoof Lucius Annaeus Seneca (c.4 v.Chr.- 65 n.Chr.) aan het eind van zijn leven schreef aan zijn vriend Lucilius. In brief 7 legt Seneca uit dat contact met de massa schadelijk is voor iemand die bezig is met zijn (filosofische) ontwikkeling. Van grote mensenmassa's gaat een schadelijke invloed uit: in een groep heeft het individu te maken met groepsdwang. Vooral het bezoek aan het amfitheater kan schadelijk zijn.

HET GROTE PUBLIEK

Beste Lucilius,

Wat ik vind dat je bovenal vermijden moet? De massa! Daar kun jij jezelf nog niet gerust aan toevertrouwen. Ikzelf althans moet mijn zwakte erkennen: ik kom nooit als dezelfde persoon weer thuis. Iets van wat ik tot kalmte had gebracht is verstoord geraakt, iets van wat ik verjaagd had is teruggekeerd.

Na een lange periode van zwakte zijn zieken er dusdanig aan toe dat ze geen voet buitenshuis kunnen zetten zonder een terugslag. Zo vergaat het ook ons en onze zielen, die van een langdurige ziekte herstellen. Omgang met velen werkt verkeerd, van iedereen krijgen we een fout aangepreemd, ingeprent of ongemerkt aangewreven. Ja, hoe groter de mensenmassa waar we ons in mengen, des te groter het gevaar.

Niets is zo schadelijk voor een goede moraal als het bijwonen van spelen, want juist dan sluipen er via het beleefde plezier fouten binnen. Wat denk je dat ik bedoel? Bij thuiskomst ben ik meer gefixeerd op bezit en relaties en genot, ja, ik ben wreder en onmenselijker, omdat ik onder de mensen ben geweest!

Bij toeval was ik laatst bij een middagvoorstelling, waar ik wat amusement, humor en ontspanning verwachtte -- dan ziet een mens nog eens wat anders dan menselijk bloedvergieten. Het pakte anders uit. Bij die gevechten van vroeger kwam men er nog genadig vanaf; nu blijft het kleine werk achterwege en zijn het ronduit moordpartijen. De vechters hebben niets om zich te beschermen, staan met heel hun lijf aan klappen bloot en slaan nooit vergeefs toe. Toeschouwers vinden dat meestal leuker dan gewone duels of verzoeknummers. Ja hoor, het is echt 'leuker': geen helm, geen schild weert de zwaardslagen af. Hoezo verdediging? Hoezo gevechtkunst? Dat houdt de dood allemaal maar op! `s Ochtends worden mensen voor de leeuwen en de beren geworpen, `s middags voor hun toeschouwers. Die eisen dat slachters aan nieuwe slachters worden prijsgegeven en ze sparen de winnaar op voor een volgend bloedbad. Voor de vechters eindigt het altijd met de dood, en de zaken gaan te vuur en te zwaard. En dat gebeurt dan om in de arena 'de tijd te doden'.²

'Maar die vent heeft een roofoverval gepleegd, een mens om het leven gebracht!' En wat dan nog? Hij krijgt als moordenaar zijn verdiende straf, maar jij arme toeschouwer, waar heb jij het aan verdiend dat je het moet aanzien? 'Maak hem af! De zweep erover! De vlam erin! Waarom zo voorzichtig op dat zwaard af? Die slag mist overtuiging! Wat onsportief om niet te willen doodgaan! Geef ze ervan langs, dan moeten ze wel vechten. Laat ze inhakken op elkaar, in hun blote bast, dan is

² In de arena vonden terechtstellingen van misdadigers plaats. Vanaf de tijd van Nero gebeurde dat op het middaguur bij wijze van pauzenummer.

het altijd raak!' Vervolgens breekt de pauze aan. 'Voer dan intussen wat executies uit, anders is er niks te doen!'

Kom, snappen jullie nu niet dat slechte voorbeelden hun weerslag hebben op wie ze geeft? De onsterfelijke goden zij dank dat jullie iemand wreedheid willen opleggen die dat niet kán leren.

Iemand die nog pril is en niet stevig in zijn schoenen staat, die moet bij de massa vandaan gehouden worden: met gemak schuift hij op naar de meerderheid. Zelfs de goede moraal van Socrates, Cato en Laelius liep gevaar door toedoen van de massa waarvan zij zo verschilden, dus laat staan dat iemand van ons, hoe goed wij ons karakter ook vormen, zo'n massale charge van fouten kunnen weerstaan. Eén voorbeeld van zucht naar luxe of bezit doet al veel kwaad. Een verwende tafelgenoot breekt geleidelijk onze wil en doet ons zwichten, een rijke buurman wekt onze hebzucht op, een slechte metgezel geeft ons iets van zijn vuiligheid mee, hoe zuiver en oprecht we ook zijn. Dus wat geloof je dat er met je moraal gebeurt wanneer daar publiekelijk de aanval op is geopend? Onvermijdelijk ga je de anderen navolgen óf haten.

Maar dat is beide te vermijden. Je moet niet worden zoals de slechten omdat ze met velen zijn, maar ook geen vijand van die velen omdat ze van je verschillen. Keer zoveel mogelijk terug in jezelf, zoek contact met anderen die van jou een beter mens maken en laat anderen toe die jij tot betere mensen kunt maken. Het werkt wederkerig: wie anderen iets bijbrengt leert zelf bij.

Trots om je talent te vertonen mag geen reden zijn om de openbaarheid te zoeken en voor het grote publiek een verhaal of betoog te willen houden. Ik zou daar wel voor zijn als je iets te bieden had waar die mensen wat mee kunnen, maar er is niemand bij die jou kan begrijpen. Misschien dat af en toe een enkeling je pad kruist, maar ook die zul je nog moeten vormen en instrueren zodat hij je begrijpt. 'Maar voor wie heb ik alles dan geleerd?' Wees niet bang dat het verspilde moeite was: je hebt geleerd voor jezelf.

Maar laat ik vandaag niet alleen voor mijzelf geleerd hebben! Daarom wil ik met jou drie uitspraken rond ditzelfde thema delen die ik vandaag tegenkwam, een ter aflossing van wat deze brief jou is verschuldigd en twee als voorschot.

Democritus zegt: 'Eén man is voor mij als een volk, en het volk als één man.'

Ook goed is de volgende uitspraak, van wie die ook was (de auteur is omstreden). Op de vraag waarom hij zoveel moeite deed voor een kunst waarmee hij maar heel weinig mensen zou bereiken antwoordde hij: 'Een paar man zijn mij genoeg, één man is genoeg, geen man is genoeg.'

Het derde is een uitstekende gedachte van Epicurus, die hij schreef aan een van zijn studiegenoten. 'Deze tekst van mij is niet voor veel mensen, maar voor jou. Wij zijn immers voldoende publiek voor elkaar!'

Deze uitspraken, beste Lucilius, moet je goed ter harte nemen, dan geef je niets meer om het plezier van scoren bij de grote massa. Veel mensen prijzen jou, maar mag jij wel blij zijn met jezelf wanneer je voor velen te begrijpen bent? Je goede eigenschappen moeten naar binnen gericht zijn.

Hartelijke groeten,
Seneca

Vertaling Vincent Hunink

Romeins mozaïek uit de vierde eeuw n.Chr. Villa Borghese, Rome.